

رسول الله ﷺ فرمودند:

«لَوْ كَانَ بَعْدِي نَبِيٌّ لَكَانَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ»

اگر بعد از من پیغمبری می آمد آن کس عمر پسر خطاب بود. (ترمذی)

مطابق تقاضا و تمنای قلبی حضرت عمر فاروق رضی الله عنه و موافق با رأی ایشان بارها وحی الهی نازل شده است، لذا از آن مجموعه چند واقعه در این رساله گردآوری شده است.

موافقات حضرت عمر رضی الله عنه

گردآورنده:

مولانا محمد ضیاء القاسمی

مترجم:

مولانا غلام محمد سربازی

عنوان کتاب:	موافقات حضرت عمر <small>رضی اللہ عنہ</small>
گرد آورنده:	مولانا محمد ضیاء القاسمی
مترجم:	مولانا غلام محمد سربازی
موضوع:	تاریخ اسلام - اهل بیت، صحابه و تابعین
نوبت انتشار:	اول (دیجیتال)
تاریخ انتشار:	آبان (عقرب) ۱۳۹۴ شمسی، ۱۴۳۶ هجری
منبع:	

این کتاب از سایت کتابخانه عقیده دانلود شده است.

www.aqeedeh.com

book@aqeedeh.com

ایمیل:

سایت‌های مجموعه موحدین

www.aqeedeh.com

www.mowahedin.com

www.islamtxt.com

www.videofarsi.com

www.shabnam.cc

www.zekr.tv

www.sadaislam.com

www.mowahed.com

contact@mowahedin.com

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فهرست مطالب

- فهرست مطالب ۱
- پیشگفتار ۱
- حکم نماز نفل در مقام حضرت ابراهیم علیه السلام بر حسب خواهش حضرت
فاروق اعظم رضی الله عنه نازل شد ۳
- رأی حضرت فاروق رضی الله عنه نسبت به اسیران بدر ۳
- دشمن جبرئیل دشمن خدا است، تأیید حضرت فاروق اعظم رضی الله عنه ۶
- موافقت رأی حضرت فاروق رضی الله عنه با وحی آسمانی در بارة حجاب ازواج
مطهرات ۸
- موافقت حضرت فاروق اعظم رضی الله عنه در مسأله نماز بر جنازه منافقان ۸
- موافقت وحی الهی با رأی حضرت فاروق رضی الله عنه در مسأله خمر (شراب) ۱۰
- آیات طلاق مطابق رأی حضرت فاروق رضی الله عنه ۱۱
- خدا «احسن الخالقین» است رأی حضرت فاروق اعظم رضی الله عنه وحی الهی شد
..... ۱۲
- در واقعه افک رأی حضرت فاروق رضی الله عنه مطابق وحی الهی بود ۱۲
- رأی حضرت فاروق رضی الله عنه در باره استغفار برای منافقین ۱۳
- موافقت وحی الهی با رأی حضرت فاروق رضی الله عنه در قتل بشر منافق ۱۴

- لقب فاروقی ۱۶
- حکم ممانعت خادمان از واردشدن به خانه‌ها در اوقات مخصوص موافق
 رأی حضرت فاروق رضی اللہ عنہ نازل شد ۱۶
- حکم روی آوردن به سوی کعبه الله نیز به تمنا و تقاضای حضرت فاروق
 اعظم رضی اللہ عنہ مقرر شد ۱۷
- موافقت حضرت پیغمبر صلی اللہ علیہ و آله و سلم با حضرت فاروق اعظم رضی اللہ عنہ ۱۸
- موافقت رأی حضرت فاروق رضی اللہ عنہ در مسأله قلم و دوات ۲۰
- حرف آخر ۲۱
- عرض مترجم ۲۳
- مناجات به درگاه مجیب الدعوات از مولانا غلام محمد سربازی رحمۃ اللہ علیہ ۲۵

پیشگفتار

نحمده ونصلي على رسوله الكريم.

قاتل مشرکین، امیر مؤمنان حضرت سیدنا فاروق اعظم رضی اللہ عنہ آنچنان شخصیت بزرگی بودند که محدثین و مورخین صدها کتاب در مناقب و فضایل او تحریر کرده‌اند، و این سلسله تا قیامت جاری خواهد بود، زیرا امت مسلمان یقین کامل دارد که دین مبین اسلام بوسیله صحابه کرام (رضوان الله علیهم أجمعین) از پیغمبر اسلام صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم به آنان رسیده است.

گروه صحابه (رضوان الله علیهم) پروانگان شمع نبوت و ستارگان درخشان آسمان رشد و هدایت بوده‌اند، اگرچه همه اصحاب رسول خدا صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم از نظر روشنایی و عظمت و جلالت یکتای زمانه هستند، اما آن مراتب و فضایلی که خلفای راشدین را حاصل است مثال آن در دنیا دیده نشده و نخواهد شد.

حضرت عمر فاروق رضی اللہ عنہ اگرچه به اعتبار ترتیب خلافت، خلیفه دوم گفته می‌شود، اما از نظر بعضی امتیازات خصوصی در نظر نمایان تر می‌آید. در این رساله چند واقعه بخدمت خوانندگان محترم اهدا و تقدیم می‌گردد، تا معلوم شود که حضرت فاروق اعظم رضی اللہ عنہ از چه مقام و امتیاز والایی برخوردار است.

حضرات مصلحین تصریح فرموده‌اند که موافق رأی حضرت فاروق رضی اللہ عنہ وحی نازل شده است، بنده آن وقایع را در این رساله گردآورده، شرف و سعادت اشاعه آن را حاصل کردم:

گر قبول افتد زهی عز و شرف

محمد ضياء القاسمي

٢٤ رمضان المبارك ١٣٨٩ هـ

حکم نماز نفل در مقام حضرت ابراهیم علیه السلام بر حسب خواهش حضرت فاروق اعظم رضی الله عنه نازل شد

سرور دو عالم صلی الله علیه و آله به قصد ادای حج عمره به مکه مکرمه تشریف برده بود، حضرت فاروق رضی الله عنه نیز در این سفر مبارک همراه ایشان بود. وقتی که از طواف کعبه الله فراغت یافتند، حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله مقام ابراهیم را به همراهانش نشان داد، و آن سنگی است که هنگام تعمیر بیت الله حضرت ابراهیم علیه السلام بر روی آن می ایستاد و بیت الله را تعمیر می کرد، و اثر هر دو قدم مبارک حضرت ابراهیم خلیل الله علیه السلام بر روی آن سنگ ثابت مانده است. به محض این که حضرت فاروق رضی الله عنه نشان قدم حضرت خلیل الله را مشاهده کرد، بی قرار گشت و عرض کرد: «یا رسول الله! دل من می خواهد که دو رکعت نماز نفل بطور شکرانه در مقام ابراهیم بجا بیاورم».

حضرت جبرئیل علیه السلام از آسمان نازل شد و گفت یا رسول الله! آنچه عمر رضی الله عنه بر روی فرش می خواهد، خواست خدا بالای عرش نیز همان است؛ لذا آیه کریمه ذیل نازل شد:

﴿وَأَتَّخِذُوا مِنْ مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى﴾ [البقرة: ۱۲۵].

«مقام ابراهیم را جای نماز قرار دهید، یعنی آنجا نماز بخوانید».

رأی حضرت فاروق رضی الله عنه نسبت به اسیران بدر

غزوه بدر اولین جنگ باشکوه مسلمانان است که کمر کفر را شکست.

حضرات صحابه رضی الله عنهم در این جنگ بقدری جانفشانی کردند که ملائکه عرش داد تحسین را سر دادند، خداوند متعال به مسلمانان فتح و پیروزی عنایت کرد.

سران قریش و پیشوایان کفر را چنان شکست ذلت آمیزی نصیب شد که در تاریخ جهان صدمه بزرگتری از این برای کفار دیده نشده است. افرادی چند از سران کفار به قتل رسیدند و ابوجهل لعین نیز که دشمن بزرگ اسلام بود به دَرک واصل گردید، و افراد سرشناس او به اسارت مسلمین درآمدند.

حضرت عباس عموی آن حضرت و حضرت عقیل پسر عموی آن حضرت رضی الله عنه نیز که هنوز مسلمان نشده بودند، در گروه اسیران بودند. در آن وقت مدینه منوره زندان سرایی نداشت، لذا پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله اسیران را به اهل مدینه تحویل داد و توصیه فرمود که از آن‌ها بخوبی نگهداری و غمخواری کنند.

زندانیان از احسان و اخلاق اهل مدینه بسیار متأثر شده، در نتیجه مشرف به اسلام شدند، پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله جلسه شورایی را تشکیل دادند که با این زندانیان قریش چه رفتاری به عمل آید.

حضرت صدیق اکبر رضی الله عنه با عده‌ای دیگر اخذ فدیة و آزادکردن زندانیان را نظر دادند، به دلیل این که شاید ایشان از اخلاق کریمانه و حسن سلوک مسلمانان متأثر شده در حلقه اسلام درآیند.

و باز آن اموالی که بطور فدیة از آن‌ها گرفته می‌شود برای فقرا و مجاهدین مسلمان و دیگر امور مسلمین خرج شود. آن حضرت صلی الله علیه و آله این رأی را تأیید و تصویب کرد و به آزادی اسیران دستور صادر فرمود.

از طرفی دیگر حضرت فاروق اعظم رضی اللہ عنہ با این نظر مخالف بود و عرض کرد: یا رسول الله! این‌ها اسیرانی‌اند که شب و روز در مخالفت اسلام سرگرم و فعال بودند، آنچنان که سرزمین مکه را برای مسلمانان تنگ کرده، نگذاشتند صدای توحید و یکتاپرستی بلند شود، امروز که چنین فرصتی بدست ما رسیده، باید که این دشمنان خدا و رسول را از صفحه هستی نیست و نابود کنیم.

پس رأی من این است که به ما دستور دهید تا هریک از ما خویشاوند خود را با دست خود بقتل برسانیم.

سبحان الله! حضرت فاروق رضی اللہ عنہ بر دشمنان اسلام چقدر شدید بود، بطوری که دیدن دشمنان اسلام را بر روی زمین نمی‌پسندید.

خلاصه وقتی که حضرت فاروق اعظم رضی اللہ عنہ رأی خود را به حضور رسالت عرض کردند، بلافاصله وحی الهی برای تأیید آن بر پیامبر اکرم صلی اللہ علیہ و آله و سلم نازل گشت. چنانکه خداوند متعال می‌فرماید:

﴿مَا كَانَ لِنَبِيِّ أَنْ يَكُونَ لَهُ أَسْرَى حَتَّى يُثَخَّنَ فِي الْأَرْضِ تُرِيدُونَ عَرَضَ الدُّنْيَا وَاللَّهُ يُرِيدُ الْآخِرَةَ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾ [الأنفال: ۶۷].

«برای پیامبر سزاوار نیست که اسیران را نگاه داشته باشد، تا این که خوب خونریزی کنند بر روی زمین، شما اسباب و سامان دنیا را می‌خواهید و خدا آخرت را می‌خواهد، خدا غالب و باحکمت است.»

وقتی که این آیه نازل شد، پیامبر اکرم صلی اللہ علیہ و آله و سلم و صدیق اکبر رضی اللہ عنہ به گریه درآمدند، سپس آن حضرت صلی اللہ علیہ و آله و سلم ارشاد فرمودند:

«لَوْ نَزَلَ عَذَابٌ مِنَ السَّمَاءِ مَا نَجَّ مِنْكُمْ غَيْرَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ». «یعنی اگر از آسمان عذاب نازل می‌شد، بجز حضرت عمر رضی اللہ عنہ کسی دیگر از شما نجات نمی‌یافت».

پس معلوم شد که رأی حضرت فاروق اعظم رضی اللہ عنہ راجع به اسیران بدر مطابق با وحی الهی بود.

دشمن جبرئیل دشمن خدا است، تأیید حضرت فاروق

اعظم رضی اللہ عنہ

حضرت فاروق اعظم رضی اللہ عنہ زمینی در مدینه منوره داشت که گاهی اوقات به آنجا تشریف می‌برد.

در بین راه مکتبی از یهودیان بود، حضرت فاروق اعظم رضی اللہ عنہ سر راه خود ابتدا به آن مکتب می‌رفت و محاسن اسلام را با یهودیان در میان می‌گذاشت، و بدین ترتیب به دعوت و تبلیغ می‌پرداخت تا یهودیان را به اسلام مایل گرداند.

روزی یهودیان به ایشان گفتند: ای عمر، شما آدم خوب و فهمیده‌ای هستید، کاش که دین ما را قبول می‌کردی.

حضرت فاروق رضی اللہ عنہ جواب دادند: خیر، بلکه دین شما منسوخ و قابل ترک دادن است. رفت و آمد من در مکتب شما فقط برای این بوده تا صداقت و حقانیت اسلام و پیغمبر اسلام از تورات شما معلوم گردانم. سپس از یهودیان پرسید که نسبت به حضرت جبرئیل عقیده شما چیست؟ آن‌ها گفتند که جبرئیل دشمن ماست، زیرا آن همه مصایب و عقوباتی که بر پدران گذشته ما می‌آمد، همه از جانب جبرئیل بوده که سخنان پدران را

گوش می‌کرد و سپس به خدا منتقل می‌ساخت، بدین ترتیب پدران ما به مصیبت‌های گوناگون مبتلا شدند. البته ما میکائیل را دوست داریم، جبرئیل جانب دست راست خداست، حال آن که میکائیل دست چپ خدا قرار دارد.

حضرت فاروق رضی اللہ عنہ گفتند: اکنون که خود شما قبول دارید که جبرئیل مقرب‌ترین فرشتگان است، زیرا جانب دست راست خدا قرار گرفته، در این صورت دشمنی کردن با جبرئیل، دشمنی با خدا و رسول خدا است.

فاروق اعظم رضی اللہ عنہ پس از دعوت و تبلیغ و این گفت و شنید وقتی به خدمت اقدس پیامبر اکرم صلی اللہ علیہ و آله و سلم حاضر شد، جبرئیل علیه السلام آیه ذیل را فرود آورد:

﴿قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِيلَ فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ عَلٰی قَلْبِكَ بِإِذْنِ اللَّهِ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَهُدًى وَبُشْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ﴾ [البقرة: ۹۷].

«بگو هرکه دشمن جبرئیل باشد، (باید از غصه بمیرد) زیرا اوست که این قرآن را به فرمان خدا بر قلب شما نازل کرده است، در حالی که تصدیق‌کننده کتب سابق است و برای مؤمنان هدایت و بشارت است.»

امام فخرالدین رازی در تفسیر کبیر و علامه ابن حجر عسقلانی در فتح الباری مطبوعه انصاری دهلی در شأن نزول این آیه می‌نویسند، و در حدیث شریف نیز آمده است که هنگام نزول این آیه حضرت پیغمبر اکرم صلی اللہ علیہ و آله و سلم به حضرت فاروق گفتند که:

«لَقَدْ وَافَقَكَ رَبُّكَ يَا عُمَرُ.»

یعنی: «ای عمر رضی اللہ عنہ پروردگارت با نظر تو موافقت نمود.»

موافقت رأی حضرت فاروق رضی الله عنه با وحی آسمانی در بارة حجاب ازواج مطهرات

در آن زمان که حکم حجاب ازواج مطهرات نازل نشده بود، عموم مسلمانان بدون تکلف در خانه‌های آن حضرت رضی الله عنه رفت و آمد داشتند، و ازواج مطهرات نیز بوقت نیاز از خانه‌ها بیرون می‌رفتند. حضرت فاروق اعظم رضی الله عنه همیشه عرض می‌کرد یا رسول الله! رفت و آمد عموم مردم در خانه‌هایتان صلاح نیست. لهذا اگر مردم از وارد شدن و ازواج مطهرات از بیرون آمدن از خانه‌ها جلوگیری شوند بهتر است، چون آن حضرت رضی الله عنه در این باره منتظر وحی الهی بود خاموش ماند تا این که مطابق رأی حضرت فاروق رضی الله عنه آیه ذیل نازل شد:

﴿وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَعًا فَسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ﴾ [الأحزاب: ۵۳].

«هرگاه از ازواج مطهرات چیزی را خواستید از پشت پرده بخواهید».

﴿وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَىٰ وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتَيْنَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾ [الأحزاب: ۳۳].

«قرار بگیرید در خانه‌هایتان و ظاهر نکنید زینت‌ها را مانند ظاهرکردن در زمانه جاهلیت گذشته، برپا دارید نماز را و بدهید زکات را و اطاعت خدا و رسول خدا کنید».

موافقت حضرت فاروق اعظم رضی الله عنه در مسأله نماز بر جنازه منافقان

وقتی که عبدالله بن اُبی منافق بیمار شد، آن حضرت رضی اللہ عنہ به عیادتش تشریف برد.

او درخواست کرد یا رسول الله صلی اللہ علیہ و آله و سلم هرگاه بمیرم خودتان بر جنازه من نماز بخوانید، آن حضرت رضی اللہ عنہ خاموش ماند و مراجعت فرمود. سپس آن منافق بخدمت آن حضرت رضی اللہ عنہ پیغام فرستاد که جامه مبارکتان را مرحمت فرمائید تا مرا در آن کفن کنند.

آن حضرت رضی اللہ عنہ از راه شفقت جامه‌اش را برای او فرستاد، ولی آن منافق پیغام فرستاد که آن جامه‌ای را می‌خواهم که بر بدن شما رسیده باشد.

دوباره آن حضرت رضی اللہ عنہ جامه را از تن مبارک کشیده، برای او فرستاد. در این هنگام حضرت فاروق اعظم رضی اللہ عنہ عرض کرد: یا رسول الله! این منافق سزاوار جامه مبارک شما نیست.

پیامبر اکرم صلی اللہ علیہ و آله و سلم گفت: «ای عمر جامه من به این منافق سودی نخواهد بخشید، البته منظور من فقط دلجویی قوم اوست، تا به دین اسلام درآیند». بالاخره چون آن منافق فوت کرد، پسرش حضرت عبدالله که مؤمن مخلصی بود آمد و عرض کرد یا رسول الله! بر جنازه پدرم نماز بخوان.

آن حضرت رضی اللہ عنہ به قصد نماز بر جنازه‌اش روانه گشت. حضرت فاروق رضی اللہ عنہ جلو رفته و عرض کرد: «یا رَسُولَ اللَّهِ عَلَيَّ عُدُوُّ اللَّهِ؟ فَتَزَلَّتْ». یعنی: ای پیغمبر خدا! بر جنازه دشمن خدا نماز می‌خوانید؟

سپس آیه کریمه ذیل نازل شد:

﴿وَلَا تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِّنْهُمْ مَّتَّ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ إِنَّهُمْ كَفَرُوا

بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ﴾ [التوبة: ۸۴].

«هرگز نماز مخوان بر جنازه هیچیک از این منافقین هرگاه بمیرد، و بر قبرش برای دعاخواندن مایست، زیرا این‌ها منکر خدا و رسول خدا شده‌اند». بعضی از مفسرین می‌گویند که نزول این آیه قبل از خواندن نماز جنازه است، و بعضی می‌گویند که نماز جنازه را خواندند و بعد از آن آیه منع نازل شد.

به هر حال، این امر مسلم است که آیه کریمه موافق رأی حضرت فاروق رضی الله عنه نازل شده است، چنانکه امام فخرالدین رازی رحمته الله در تفسیر کبیر می‌نویسد که این آیه کریمه از موافقات حضرت عمر رضی الله عنه است.

موافقت وحی الهی با رأی حضرت فاروق رضی الله عنه در مسأله خمر (شراب)

از قرآنکریم معلوم می‌شود که دستور خمر تدریجاً نازل شده است، روزی حضرت فاروق رضی الله عنه با نهایت تضرع و زاری به بارگاه خداوند التماس و دعا کرد که:

«اللَّهُمَّ بَيْنَ لَنَا فِي الْخُمْرِ بَيِّنَاتًا شَافِيَةً».

یعنی: خداوندا! بیان فرما برای ما مسأله شراب را بطوری که واضح و تسلی بخش باشد.

در اثر دعای حضرت فاروق رضی الله عنه حضرت جبرئیل آیه ذیل را (از سوره مائده) برای آن حضرت رضی الله عنه فرود آورد:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَأَجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٩٠﴾﴾ [المائدة: ٩٠].

«ای مؤمنان همانا شراب و قمار و نشانه‌های معبودان باطل و تیره‌های فال پلیداند، از کردار شیطان، پس احتراز کنید از آن تا رستگار شوید.»
از این آیه کریمه نیز ثابت شد که نسبت به شراب، وحی الهی مطابق رأی حضرت عمر فاروق رضی اللہ عنہ نازل شده است.

آیات طلاق مطابق رأی حضرت فاروق رضی اللہ عنہ

حضرت فاروق رضی اللہ عنہ ازواج مطهرات را نصیحت کرد که از حضرت پیغمبر صلی اللہ علیہ و آله و سلم تقاضای بیجا نکنند و نفقه ما لایطاق نخواهند، مبدا که این عمل منجر به طلاق‌شان گردد.

همان کلماتی که حضرت فاروق رضی اللہ عنہ در نصیحت به آن‌ها بکار برد، خداوند متعال آن کلمات را بدون کم و کاست در سوره تحریم نازل فرمود:

﴿عَسَىٰ رَبُّهُۥٓ إِن طَلَّقَكُنَّ أَن يُبَدِّلَهُۥٓ أَزْوَاجًا خَيْرًا مِّنْكَنَّ مَسْلَمَتٍ مَّا مَلَكَتِ أَيْمَانُ ۗ﴾ [التحریم: ۵].

«ای زنان پیامبر گرامی صلی اللہ علیہ و آله و سلم! اگر پیامبر اکرم صلی اللہ علیہ و آله و سلم شما را طلاق دهد امید می‌رود که پروردگار او در عوض شما، بهترین زن را به او خواهد داد و موصوف به این صفات زنان فرمان برنده، باوردارنده، دعاکننده، توبه‌کننده، عبادت‌گذارنده، و روزه‌گیرنده از بیوه‌زنان و دختران و دوشیزه‌گان.»

حضرات مفسرین بطور وضوح بیان فرموده‌اند که حضرت فاروق رضی اللہ عنہ به همین کلمات آیه ازواج مطهرات (رضی الله عنهن) را نصیحت کرده بود که متعاقب آن آیه فوق نازل گردید.

خدا «احسن الخالقین» است رأی حضرت فاروق اعظم رضی اللہ عنہ

وحی الهی شد

وقتی که آیه کریمه ذیل نازل شد:

﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِّن طِينٍ ﴿۱۴﴾﴾ [المؤمنون: ۱۲].

«همانا آفریدیم ما آدمی را از خلاصه گِل».

فوراً حضرت فاروق گفت:

«فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ». «پس بسیار بابرکت است خدا که بهترین

سازندگان است». به محض این که این کلمات بر زبان حضرت فاروق رضی اللہ عنہ جاری شد، وحی الهی بدون کم و کاست، همانطور بر رسول گرامی اش نازل گشت.

در واقعه افک رأی حضرت فاروق رضی اللہ عنہ مطابق وحی الهی بود

هنگام مراجعت از عروه بنی مطلق آن تهمت را که منافقین بر مادر مؤمنان حضرت عایشه صدیقه طاهره (سلام الله علیها) زدند، در تاریخ جهان درد و تأسف بزرگی است، این واقعه در قرآن و حدیث به تفصیل وارد شده است.

حضرات صحابه و سرور دو عالم صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم از این حرکت زشت منافقین بسیار رنجیده خاطر و غمناک گشتند.

حضرت عایشه صدیقه از شدت این صدمه سخت بیمار شد. حضرت نبی کریم صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم راجع به این قضیه از صحابه کرام مشورت خواستند. اتفاقاً حضرت

علی مرتضی رضی اللہ عنہ از جمله آن‌ها بود، همه صحابه قول منافقین را مورد تردید و تکذیب قرار دادند و از برائت و پاکدامنی حضرت عایشه صدیقه سخن گفتند. هنگامی که پیامبر اکرم صلی اللہ علیہ و آله و سلم از حضرت عمر فاروق رضی اللہ عنہ مشورت خواست، حضرت فاروق اعظم در جواب عرض کرد: «مَنْ زَوَّجَكَهَا». یعنی چه کسی عایشه رضی اللہ عنہا را در نکاح تو درآورده است؟ قال الله، فرمود: خداوند متعال او را به نکاح من درآورده است. فاروق اعظم فوراً عرض نمود که: «سُبْحَانَكَ هَذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ». خدا پاک است، این تهمت بزرگ است.

به محض این که این کلمات بر زبان حضرت فاروق اعظم جاری گشت، وحی الهی مطابق آن بر پیامبر گرامی‌اش نازل شد. پس معلوم شد که خداوند متعال رأی حضرت فاروق رضی اللہ عنہ را نسبت به برائت و پاکدامنی حضرت عایشه مادر مؤمنان رضی اللہ عنہا تأیید فرمود.

رأی حضرت فاروق رضی اللہ عنہ در باره استغفار برای منافقین

عبدالله بن ابی منافق پسری داشت بنام عبدالله که مرد مؤمن و مخلصی بود، بسیار کوشش می‌کرد که پدرش مسلمان شود. لیکن نعمت اسلام نصیبش نشد، پسرش عبدالله از آن حضرت صلی اللہ علیہ و آله و سلم درخواست کرد که برای پدرم استغفار و طلب آمرزش بفرما.

پیامبر اکرم صلی اللہ علیہ و آله و سلم برای دلجویی پسرش که مؤمن مخلصی بود، استغفار و دعا را آغاز فرمود. چون حضرت فاروق رضی اللہ عنہ دعا را شنید، عرض کرد: یا رسول الله! اگر شما برای این منافق دعا بخوانید یا نخوانید یکسان است، ایمان نصیبش نخواهد شد ولو این که برای او هفتاد مرتبه دعا و استغفار کنید،

همانگونه که حضرت عالی بهتر می‌دانید، او مورد مغفرت خداوند متعال قرار نخواهد گرفت.

از یک طرف حضرت فاروق رضی الله عنه آن کلمات را داشت عرض می‌کرد که از طرف دیگر وحی الهی مطابق رای فاروق اعظم رضی الله عنه بر پیامبر گرامی‌اش نازل گشت.

چنانکه رب العالمین ارشاد فرمود:

﴿سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ﴾
[المنافقون: ۶].

«یکسان است که برای ایشان طلب مغفرت کنی یا طلب مغفرت نکنی، خداوند متعال ایشان را هرگز نخواهد بخشید».

علامه هیثمی در مجمع الزوائد این آیه را نیز از موافقات حضرت عمر فاروق رضی الله عنه به شمار آورده است.

موافقت وحی الهی با رأی حضرت فاروق رضی الله عنه در قتل بشر

منافق

در شهر مدینه منوره منافقی بود بنام بشر که با یکی از یهودیان اختلافی داشت.

یهودی گفت: این اختلاف را پیش حضرت محمد صلی الله علیه و آله می‌بریم تا بین ما داوری نماید.

منافق گفت: پیش عالم یهود، کعب بن اشرف برویم:

یهودی قبول نکرد، زیرا می‌دانست که کعب از او رشوه گرفته و حق او را ضایع خواهد کرد، سرانجام این اختلاف را به خدمت حضور اکرم صلی الله علیه و آله بردند.

بعد از شنیدن دلایل طرفین آن حضرت رضی اللہ عنہ حق را برای یهودی ثابت فرمود و منافق محروم برگشت.

چون آن دو از مجلس بلند شدند، منافق گفت: این اختلاف را برای بار دوم پیش حضرت عمر رضی اللہ عنہ ببریم تا او داوری نماید، او با این تصور گمان می کرد که حضرت عمر رضی اللہ عنہ حق را به مسلمان منافق خواهد داد و بر یهودی خشم خواهد گرفت، ولی آن یهودی یقین کامل داشت که حکم حضرت فاروق با حکم پیامبر اکرم صلی اللہ علیہ و آله و سلم موافق خواهد بود و برای بار دوم هم برنده خواهد شد. خلاصه به اتفاق یکدیگر به عدالت فاروقی حاضر شدند. یهودی تمام ماجرا را بیان کرد، در ضمن این را هم گفت که آن حضرت رضی اللہ عنہ حق را به من داده است، لیکن منافق راضی نشده، دوباره آن اختلاف را پیش شما آوردیم.

حضرت فاروق از بشر منافق پرسید که آیا سخنان یهودی درست است؟ منافق ان را تصدیق نمود. بالاخره حضرت فاروق فرمود: اکنون بین شما داوری خواهم کرد، بطوری که شمشیر از خانه آورد و گفت: هرکه حکم و داوری حضرت محمد صلی اللہ علیہ و آله و سلم را قبول ندارد، شمشیر عمر داوری و فیصله او را چنین خواهد کرد که سر او قابل دیدن نیست.

پس با شمشیر سر منافق را از تنش جدا ساخت، این داوری حضرت فاروق اعظم رضی اللہ عنہ چنان مبتنی برحق و صداقت بود که آیه کریمه ذیل برای تأیید آن نازل شد:

﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾ [النساء: ۶۵].

«قسم به پروردگار تو که ایشان ایمان نمی آورند تا این که تو را حاکم خود قرار دهند، در آن اختلافی که بین ایشان رخ می دهد، سپس نیابند در

دل‌های خویش هیچ نوع تنگی را از آنچه تو حکم کردی، و آن حکم را بخوشی قبول دارند».

در تفسیر ابن جریر طبری جلد پنجم و تفسیر کبیر چاپ مصر جلد سوم صفحه ۲۵۳ این آیه را نیز موافقات حضرت عمر رضی الله عنه به شمار آورده‌اند.

لقب فاروقی

لقب فاروقی، لقبی است که از جانب رب العالمین به حضرت فاروق اعظم رضی الله عنه عطا شده است، و برای همیشه در تاریخ جهان به فاروق اعظم رضی الله عنه موسوم گشت. علمای کرام فاروق را جداکننده بین حق و باطل معنی و ترجمه کرده‌اند.

حکم ممانعت خادمان از وارد شدن به خانه‌ها در اوقات

مخصوص موافق رأی حضرت فاروق رضی الله عنه نازل شد

روزی حضرت فاروق اعظم رضی الله عنه در خانه خودش استراحت می‌کرد که ناگهان غلام پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وارد خانه شد و پیغام داد که آن حضرت صلی الله علیه و آله تو را خواسته است.

حضرت فاروق را وارد شدن غلام در خانه بدون اجازه ناپسند آمد، و در دل خود تمنا کرد که کاش خداوند متعال خادمان را از وارد شدن ناگهانی و بدون اجازه در اوقات مخصوص ممنوع سازد.

او در حالی که این تمنا را در دل داشت، به خدمت پیغمبر گرامی صلی الله علیه و آله حاضر شد.

در آن ساعت آیه ذیل از سوره نور نازل شد:

﴿يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لِيَسْتَعِذْنَكَمُ الَّذِينَ مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ﴾ [النور: ۵۸].

«ای مؤمنان! باید اجازه بگیرند از شما آنان که مالک شده است دست‌های راست شما یعنی غلامان و کنیزان و نیز آنان که بحد احتلام نرسیده‌اند از شما سه وقت مخصوص: ۱- پیش از نماز فجر. ۲- وقت نیمروز که برای استراحت لباس را از تن درمی‌آورید. ۳- بعد از نماز عشاء. این سه وقت مخصوص برای خلوت شماس است.»

حضرت فاروق رضی اللہ عنہ چون دید که خدای تعالی مطابق آرزویش آیه کریمه را نازل فرموده، و خادمان را از واردشدن به خانه‌ها در اوقات مخصوص ممنوع ساخت، فوراً سجده شکر را بجای آورد.

آن حضرت رضی اللہ عنہ دید که حضرت فاروق بسیار شاد و خوشحال بنظر می‌رسد، جریان را از ایشان پرسید. حضرت فاروق تمام واقعه را به عرض مبارک رسانید.

آن حضرت رضی اللہ عنہ از شنیدن آن بسیار مسرور گشت و فرمود: بی‌شک خدای تعالی شخص عقیف و باحیا را دوست دارد.

امام رازی رحمته اللہ علیہ این آیه کریمه را نیز از موافقات حضرت عمر رضی اللہ عنہ به شمار آورده است.

حکم روی آوردن به سوی کعبه الله نیز به تمنا و تقاضای

حضرت فاروق اعظم رضی اللہ عنہ مقرر شد

در هنگام قیام به سوی مکه مکرمه حضرت پیغمبر صلی اللہ علیہ و آله و سلم طوری نماز می‌خواند که بیت الله و بیت المقدس هردو را قبله قرار می‌داد، اما چون به

مدینه منوره تشریف آوردند، این امر مشکل آمد که در یک نماز به دو قبله متوجه شوند، زیرا بیت المقدس از مدینه منوره به طرف شمال و بیت الله به جانب جنوب واقع است. به همین سبب استقبال به دو قبله در یک نماز دشوار آمد، و نیز یهود مدینه به طرف بیت المقدس نماز می خواندند. بنابراین، پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم با یارانش در مدت نوزده ماه جانب بیت المقدس نماز را ادا می کردند.

تمنای قلبی آن حضرت صلی الله علیه و آله و سلم نماز خواندن به جانب بیت الله بود و انتظار داشت که حکم تحویل قبله نازل شود، تا این که روزی حضرت فاروق اعظم رضی الله عنه عرض کرد یا رسول الله! بیت الله که تعمیر یافته حضرت خلیل الله است، دلم می خواهد که قبله مسلمین شود. سپس دستها را بلند کرده به بارگاه رب العالمین دعا نمود که بار الها! تمنایم را شرف قبولیت عنایت فرما. دیری نگذشت که حضرت جبرئیل علیه السلام آیه ذیل را برای پیامبر گرامی نازل فرمود:

﴿قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ﴾ [البقرة: ۱۴۴].

«بی شک می بینیم ما گشتن صورت شما را جانب آسمان، البته می گردانم تو را به آن قبله ای که پسندش خواهی کرد. پس بگردان صورت خود را جانب مسجد حرام، و هر جا که باشید بگردانید صورت های تان را جانب آن.»
امام فخرالدین رازی این آیه را نیز از موافقات حضرت عمر رضی الله عنه شمرده است.

موافقت حضرت پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم با حضرت فاروق اعظم رضی الله عنه

روزی سرور دو عالم صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم در جلسه صحابه کرام تشریف داشتند که ناگهان از جلسه بلند شدند و به جایی رفتند.

چون در مراجعت آن حضرت صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم تأخیر شد، حضرات صحابه پریشان شدند که مبادا دشمنی برای ایشان مزاحمت ایجاد کند.

برای جستجوی آن حضرت صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم بیرون آمدند. حضرت ابوهریره رضی اللہ عنہ نیز برای جستجو بیرون آمده به کنار باغ قبیله بنی نجار رسید، خواست در باغ داخل شود از جوی کوچکی که از زیر دیوار آن باغ بود، داخل شد. دید که آن حضرت صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم در باغ تشریف دارند.

حضرت ابوهریره رضی اللہ عنہ تمام ماجرا را به عرض مبارک رسانید، و گفت حضرات صحابه در جستجوی شما بیرون آمده‌اند، برای همین خدمت شما حاضر شدم و دیگر صحابه نیز حاضر خواهند شد. آن حضرت صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم هردو کفش مبارک خود را به عنوان نشانی به ابوهریره رضی اللہ عنہ مرحمت فرمود و گفت: برو و هرکه را در بیرون باغ ملاقات می‌کنی، در حالی که کلمه توحید را به صدق و اخلاص خوانده باشد، بشارت بهشت را به او بده. حضرت ابوهریره رضی اللہ عنہ می‌گوید: اول کسی را که ملاقات کردم حضرت فاروق رضی اللہ عنہ بود. پرسید ای ابوهریره این کفش‌ها را از کجا آورده‌ای؟ من عرض کردم، این‌ها کفش‌های آن حضرت صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم هستند که بطور نشانی به من داده، تا هرکه کلمه توحید را به اخلاص خوانده باشد بشارت بهشت را به او بدهم. حضرت فاروق چنان سیلی محکمی بر سینه‌ام نواخت که از پشت به زمین افتادم.

سپس حضرت فاروق رضی اللہ عنہ گفت: برگرد. ناچار برگشتم، دیری نگذشت که حضرت فاروق نیز به خدمت آن حضرت رسید. آن حضرت صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم از حضرت عمر رضی اللہ عنہ پرسید چرا این کار را کردی؟ حضرت فاروق عرض کرد یا رسول الله! از این نوع بشارت‌ها مردم سست شده، اعمال صالح انجام نخواهند داد. به

همین سبب ابوهریره را برگرداندم. آن حضرت رضی الله عنه رأی حضرت فاروق را تأیید و تصویب فرمود و گفت: ای ابوهریره این بشارت را به مردم مگو. از این حدیث معلوم شد که سرور دو عالم رضی الله عنه رأی حضرت فاروق رضی الله عنه را مورد موافقت و تأیید قرار داد. به همین سبب ملا علی قاری حنفی رحمته الله این را نیز از موافقات حضرت عمر رضی الله عنه به شمار آورده است.

موافقت رأی حضرت فاروق رضی الله عنه در مسأله قلم و دوات

در کتب احادیث این روایت آمده است که حضرت رسول الله صلی الله علیه و آله در بیماری وفات خود ارشاد فرمودند: قلم و دوات بیاورید تا برایتان چیزی بنویسم. حضرت فاروق عرض کرد: «حَسْبُنَا كِتَابَ اللَّهِ». یعنی کتاب خدا برای ما کافی است در پرتو نور آن زندگانی خود را بسر خواهیم برد. آن حضرت رضی الله عنه جواب حضرت فاروق را شنید و بار دیگر قلم و دوات طلب نفرمود.

معلوم می‌شود که این فرمایش آن حضرت رضی الله عنه مبنی بر امتحان بود و الا هرگز فروگذار نمی‌کرد، و از جواب حضرت فاروق بقدری مطمئن و مسرور گشت که قلم و دوات را دوباره نخواست، بلکه رأی حضرت فاروق را تأیید فرمود.

حرف آخر

فضایل و مناقب حضرت فاروق اعظم رضی الله عنه در بسیاری از کتب احادیث موجود است، اما در این فرصت هدف فقط آوردن چند واقعه است که وحی الهی مطابق رأی حضرت فاروق نازل شده، یا این که حضرت پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم را تأیید و تصویب فرموده است.

این چند واقعه را از تاریخ الخلفاء تألیف علامه جلال الدین سیوطی رحمته الله و الفاروق تألیف حضرت مولانا سید احمد شاه بخاری انتخاب کرده، در این رساله تحریم نمودم.

از علمای کرام تقاضا دارم که اگر از این نوع وقایع بیشتری در قرآن یا احادیث به مشاهده تان رسیده است، بنده را مطلع سازند بسیار سپاسگزار خواهم شد.

عرض مترجم

رساله موافقات حضرت عمرؓ چون در بیان رأی پر حکمت حضرت فاروق اعظمؓ اختصاص دارد، شعر یکی از بزرگان دین که مشتمل بر مدح هر چهار یار است در ذیل رساله افزودم تا به ذکر خیر هر چهار یار رسول الله، خوانندگان را ذوق بیشتر میسر گردد، و در حسن رساله بیفزاید و در ضمن شمه‌ای از عقاید و جذبه محبت اهل سنت نسبت به خلفای اربعه و اهل بیت نبوت نمایان گردد.

شعر

فاروق ظل جاه و جلال محمد است
حیدر بهار باغ خصال محمد است
ایمان ما محبت آل محمد است

صدیق عکس حسن جمال محمد است
عثمان ضیاء شمع جمال محمد است
اسلام ما اطاعت خلفای راشدین

مناجات به درگاه مجیب الدعوات از مولانا غلام محمد

سربازی ﷺ

حمد بی حد و ثنای بیشمار
مر خدای خالق لیل و نهار
بعد از آن نعمت و درودِ لا تُعَدُّ
بر رسول پاک الله الصَّمَد
رحمت بی انتهای کردگار
باد بر اولاد و اصحاب کبار
یا الهی بِالنَّبِيِّ الْاَبْطَحِيِّ
مرحمت فرما به ازواج النبی
تابعین و نیز تبع تابعین
رَبَّنَا وَاَرْحَمَ عَلَیْهِمْ اَجْمَعِیْنَ
دست ما بالاست از بهر دعا
خالیش واپس مگردان ای خدا
یا الهی کرده ام ظلم کثیر
عفو کن ما را بظلم ما مگیر
ای خدا ما را ز درگاهت مران
از طفیل خاتم پیغمبران
ای خدا از شر نفس پر شرور
ای خدا از مکر شیطان غرور

در پناه خود بده ما را امان
 در طفیل سرور هر دو جهان
 از خلاف و از خیانت بازدار
 در عبادت هر زمان چالاک دار
 نیست ما را دسترس بر این و آن
 دستگیر ما تویی ای مستعان
 موت ما نزدیک و فکر ما بعید
 رَبَّنَا اجْعَلْ مَوْتَنَا مَوْتَ السَّعِيدِ
 چون رود از دست ما دار الغرور
 رَبَّنَا أَبْدِلْ لَنَا دَارَ السُّرُورِ
 رَبَّنَا ارْحَمْنَا بِقُرْآنِ الْكَرِيمِ
 رَبِّ ثَبِّتْنَا عَلَى دِينِ الْقَوِيمِ
 ای خدا مگذار ما را در بدر
 کن ز نعمای دو عالم بهره‌ور
 ای خدا ما بندگان خاکسار
 در دو عالم رحمتت امیدوار
 تکیه‌گاهی نیست ما را غیر تو
 در کلامت گفته‌ای لا تَقْنَطُوا
 یا الهی حال من گشته تباه
 صورتم از معصیت گشته سیاه
 آب رحمت را بر روی من پاش
 زنگ عصیان را ز قلب من

تراش کن منور قلبم از نور یقین
 بر تنم پوشان لباس متقین
 رَبِّ زِدْنَا عِلْمَنَا عَلَمًا كَثِيرًا
 ذَلِكَ فَضْلٌ مِنَ اللَّهِ الْكَبِيرِ
 تو خدای بی نیازی، ما گدا
 بانیازان را توئی حاجت روا
 در دو عالم حاجت ما کن تمام
 جنة الفردوس کن ما را مقام
 هست شیطان در پی ایمان ما
 نیست ما را غیر ذاتت ملتجا
 رد کنی فریاد ما را یا قبول
 دست ما بسته به دامن رسول
 ای خدا ما را ز سوء خاتمه
 ده امان بر آبروی فاطمه
 ای خدا بر عزت حسن و حسین
 غازیان بدر و اُحد و هم حنین
 رَبَّنَا اجْعَلْنَا عِبَادًا صَالِحِينَ
 نَجِّنَا مِنْ كَيْدِ قَوْمِ الْكَافِرِينَ
 رَبِّ أَشْرِكُنَا دُعَاءَ الْمُؤْمِنِينَ
 رَبِّ أَلْحِقْنَا بِقَوْمِ الْمُفْلِحِينَ
 رَبَّنَا وَأَسْتُرْ لَنَا يَوْمَ الْجَزَاءِ
 رَبَّنَا لَا تُخْزِنَا يَوْمَ النَّدَاءِ

شد مناجاتم بِعَوْنِ اللّٰهِ تَمَام
 بِرِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَاصْحَابِهِ سَلَام

وَآخِرُ دَعْوَانَا أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ
 وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّحِيمِينَ آمِينَ.

مولانا غلام محمد سربازی رحمۃ اللہ علیہ